

05.01.2026

789/03.00.00.00/2025

Lieksan kaupungin lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Asianosainen

Valtiovarainministeriö / lausuntopyyntö VN/2215/2025

Selostus

Valtiovarainministeriö pyytää Lieksan kaupungilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Valtiovarainministeriö asetti 17.1.2025 Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisen ja julkisyhteisöjen ostolaskutietojen julkaisemisen hankkeen toimikaudelle 17.1.2025 – 1.5.2027. Hanketta johtaa ja lainvalmistelusta vastaa valtiovarainministeriö. Tietovarannon teknisestä toteuttamisesta vastaa Valtiokonttori. Hanke on osa Hankinta-Suomi-toimenpideohjelmaa.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa on asetettu lukuisia julkisiin hankintoihin liittyviä tavoitteita, jotka tähtäävät markkinoiden toimivuuden parantamiseen, julkisten hankintojen tiedolla johtamisen edistämiseen sekä julkisen talouden vahvistamiseen. Hallituksen ohjelmassa on tunnistettu tarve perustaa kansallinen hankintatietokanta, säätää julkisyhteisöjen ostolaskutiedot keskitetyksi julkaistavaksi sekä parantaa kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen vertailukelpoisuutta. Lisäksi kansallisessa julkisten hankintojen strategiassa on asetettu tavoitteeksi Suomen edelläkävijyys hankintojen tiedolla johtamisessa ja vaikuttavuuden kehittämisessä ja Avoimen hallinnon viidennessä toimintaohjelmassa tavoitteeksi on asetettu julkisen hallinnon ostolaskudatan avaamisen edistäminen myös kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Valtiovarainministeriö laati vuosina 2023–2024 arviomuistion hallituksen ohjelmassa esitettyjen, julkisia hankintoja ja ostoja koskevien tavoitteiden toteuttamisesta (VM 2024:63). Arviomuistiossa kuvataan laajan sidosryhmäosallistamisen ja kattavan selvitys- ja tutkimusaineiston perusteella, millaisia lainsäädännöllisiä ja teknisiä toimenpiteitä hallitusohjelman tavoitteiden toteuttaminen, kansallisen julkisten hankintojen strategian ja Avoimen hallinnon viidennen toimintaohjelman tavoitteiden edistäminen ja eri tahojen toteuttamisissa selvityksissä ja tutkimuksissa tunnistettujen haasteiden ratkaiseminen edellyttäisi.

Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on perustaa kansallinen julkisten hankintojen tietovaranto ja mahdollistaa julkisyhteisöjen hankinta- ja ostolaskutietojen avoin ja keskitetty julkaiseminen. Esityksen tavoitteena on

05.01.2026

tehostaa julkisia hankintoja, saavuttaa kustannussäästöjä ja parantaa julkisten varojen käytön vaikuttavuutta. Esityksellä tavoiteltava hankintatiedon parempi saatavuus, yhdisteltävyys ja vertailtavuus luo edellytyksiä vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden arvioinnille sekä vahvistaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa niin yksittäisissä hankintayksiköissä kuin laajemmin julkishallinnossa.

Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on kerätä yhteen keskeiset julkisia hankintoja ja ostoja koskevat tiedot julkisyhteisöiltä sekä mahdollistaa tietojen yhdistäminen, vertailu ja jakelu. Tietojen keräämisessä otetaan huomioon tiedon turvallisuuteen ja liikesalaisuuksiin liittyvät erityispiirteet. Tietovarannon avulla muodostetaan tietopohja, joka kattaa keskeiset tiedot julkisen hankinnan koko elinkaaren ajalta. Näin vahvistetaan tietojohtamisen edellytyksiä kansallisesti ja hankintayksiköitasolla sekä mahdollistetaan muun muassa viranomaisten työn toteuttaminen ja kehittämistoimenpiteiden kohdentaminen.

Lausunto pyydetään ensisijaisesti antamaan vastaamalla lausuntopyyntöön lausuntopalvelun kautta viimeistään 9.1.2026.

Lieksan kaupungin lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Esityksessä arvioidaan, että uudistus ei loisi uusia tehtäviä kunnille, vaan yhtenäistäisi nykyisiä raportointivelvoitteita. Lieksan kaupungin näkemyksen mukaan esityksen vaikutuksia kuntien talous- ja tietojärjestelmiin sekä henkilöstöresursseihin on kuitenkin arvioitu liian optimistisesti.

Kuntaliiton kyselyn mukaan hyvinvointialueet ja kunnat ovat arvioineet kustannukset merkittäviksi, mutta työryhmän mietinnössä ei viitata tähän kyselyyn. Ostolaskutietojen raportointi vaaditussa muodossa vaatii merkittäviä muutoksia talousjärjestelmiin ja niiden ylläpitoon. Kustannusvaikutukset voivat olla huomattavia, ja ne kohdistuvat erityisesti käyttöönottoon, mutta myös jatkuvaan ylläpitoon ja raportointiin.

Kuntien tietojärjestelmien muutostarpeiden kustannukset tulee ottaa huomioon esityksen hyötyjä punnittaessa. Raportoinnista aiheutuvat pysyvät ja kertaluonteiset kulut tulisi korvata kunnille täysimääräisesti, kuten Kuntaliitto on omassa lausunnossaan lakialoitteesta todennut.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Kunnan on päivitettävä taloushallinnon järjestelmiään ja prosessejaan, jotta tiedot voidaan toimittaa vaaditussa muodossa. Tämä aiheuttaa sekä merkittäviä alkuvaiheen kustannuksia että jatkuvia ylläpitokustannuksia.

05.01.2026

Mietinnössä kustannusten korvaaminen ja hallinnollinen taakka on arvioitu vähäiseksi, mutta Lieksan kaupungin näkemyksen mukaan arvio on virheellinen. On olemassa merkittävä riski, että kustannuksia ei korvata kunnille täysimääräisesti, vaan ne kuitataan teoreettisilla säästöillä, jolloin kustannukset jäävät kuntien katettaviksi.

Käyttönoton sujuvuus ja kustannukset muodostavat haasteen, koska kuntien taloushallinnon järjestelmät vaihtelevat, eivätkä nykyiset järjestelmät mahdollista tietojen siirtymistä suoraan. Tämä edellyttää järjestelmämuutoksia ja voi vaatia manuaalista tietojen poimintaa ja muokkausta. Pienissä kunnissa henkilöstöresurssit ovat rajalliset, ja uudet raportointivelvoitteet, kilpailutustunnisteiden ja salassapitomerkitöjen lisääminen sekä tietosuojan varmistaminen edellyttävät lisäosaamista. Riskinä on, että muutosta ei voida toteuttaa ilman ulkopuolista apua.

Kunnille ei tule määritellä myöskään tehtäviä, jotka valtio voi järjestää hoidettaviksi automaattisesti (esim. tarjousaineiston toimittaminen valtiokonttorille). Tietosuojan, tietoturvan ja automaation varmistaminen sekä riittävät siirtymäajat ovat keskeisiä edellytyksiä onnistuneelle toimeenpanolle. Lieksan kaupunki tukee Kuntaliiton eriävää mielipidettä hankintatietovaranto lakiehdotuksesta. Kuntaliiton esiin nostamat huomiot kustannusten korvaamisesta, tehtävien määrittelystä sekä hallinnollisen taakan ja järjestelmämuutosten vaikutuksista ovat perusteltuja ja tulee ottaa huomioon lain jatkovalmistelussa.

Toimivallan peruste

Lieksan kaupungin hallintosääntö 31 §, Viranhaltijoiden tehtävät ja erityinen toimivalta, kaupunginjohtaja

Päätös

Lieksan kaupunki päättää antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon.

Päätös viedään tiedoksi kaupunginhallitukselle 12.1.2026.

Pirre Seppänen
Kaupunginjohtaja

*Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.*

Lisätietoja

Taluspäällikkö Pasi Lamminluoto, p. 040 1044 020

Nähtävilläolo

Päätös on julkaistu yleisessä tietoverkossa, lieksa.fi, 5.1.2026

Jakelu

Valtiovarainministeriö / Lausuntopalvelu.fi

05.01.2026

Muutoksenhakukielto ja sen peruste

☒ Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 136 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta

☐ Muu peruste, mikä _____